

TÜRKİYE'DE %20'LİK GELİR GRUPLARININ YAPMIŞ OLDUĞU HARCAMALAR İLE ENFLASYON KARŞILAŞTIRMASINA YÖNELİK BİR İNCELEME (2010-2022)

Metin YILDIRIM¹
Savaş ERDOĞAN²

Öz

Uluslararası sınıflama kodu COICOP'a göre harcamalar on iki kategoride sınıflandırılmaktadır. Toplumun elde ettiği gelir bakımından düşükten yükseğe doğru sıralanması durumunda ortaya çıkan %20'lik beş ayrı grup olmaktadır. Bu grup içerisindeki hane halkları gelirlerine bağlı olarak sınıflandırılmış bu harcama kalemlerine farklı oranlarda harcama yapmaktadırlar. Farklı oranlarda yapılan bu harcamalar ise, her bir gruba ait hane halklarının fiyat artışlarından da aynı derecede etkilenmemelerine sebep olmaktadır. Bu çalışmada, beş ayrı %20'lik grubun her birisi için yaptıkları harcama oranlarına bağlı olarak enflasyon rakamları ayrı ayrı hesaplanmıştır. Çalışma sonucunda, gıda, barınma ve ulaşım gibi temel ihtiyaçlara gelirden daha fazla pay ayıran orta ve fakir kesimin enflasyonlarının TÜFE rakamlarına göre daha fazla arttığı, buna karşılık en zengin kesimin enflasyonunun ise daha az arttığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı, Hane Halkı Tüketim Harcaması, Enflasyon

Jel Sınıflandırması: E00, E2, E3

A REVIEW ON A COMPARISON OF EXPENDITURES BY 20% INCOME GROUPS AND INFLATION IN TURKEY (2010-2022)

Abstract

According to the international classification code COICOP, expenditures are classified into twelve categories. If the society is ranked from low to high in terms of income, there are five different groups of 20% that emerge. Households in this group spend different rates on these expenditure items classified according to their income. These expenditures, which are made at different rates, cause the households belonging to each group not to be affected by price increases to the same extent. In this study, inflation figures were calculated separately for each of the five 20% groups, depending on their spending rates. As a result of the study, it was revealed that the inflation of the middle and poor people, who allocate a larger share of the income to basic needs such as food, shelter and transportation, increased more than the CPI figures, the inflation of the richest people has increased less.

Keywords: Income Distribution, Household Consumption Expenditure, Inflation

Jel Classification: E00, E2, E3

¹Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, myildirim@erbakan.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7197-2523>

²Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, serdogan@selcuk.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3252-3095>

Atıf / To Cite: Yıldırım, M. & Erdoğan, S. (2023). Türkiye'de %20'lik Gelir Gruplarının Yapmış Olduğu Harcamalar İle Enflasyon Karşılaştırmasına Yönelik Bir İnceleme (2010-2022). *Journal of Economics and Research*, 4(2), 74-84.

GİRİŞ

Hane halkının yapmış olduğu tüketim harcamaları; gıda, içecek vb. dayanıksız tüketim malları, giyim-ayakkabı vb. yarı dayanıklı tüketim malları, mobilya-konut vb. dayanıklı tüketim malları ve sağlık-egitim vb. hizmet alımları şeklinde 12 farklı kategoride (COICOP’a göre) ele alınarak incelenmektedir. Özellikle hane halklarına ait bu incelemede nüfus ile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) arasındaki dağılımın esas alınması ile oluşturulan %20’lik beş ayrı grup dikkate alınmaktadır (Akyıldız, 2017: 69). Bu durumda ülke nüfusu elde edilen gelire bağlı olarak en fakirden en zengine doğru bir sıralamaya tabii tutulmaktadır. Sıralamada hane halkları için ön plana çıkan gelir durumlarına bağlı olarak tüketim harcama kalemlerine yaptıkları harcamalarda gerek oransal gerekse nicel olarak farklılıklar oluşturmaktadır. Özellikle bu farklılığa yol açan unsur, belirleyici olarak elde edilen gelir başta olmak üzere tüketilen mallar/hizmetlere ait talep ve gelir esneklikleridir. Talep ve gelir esneklik katsayıları düşük olan mallar/hizmetler genellikle zorunlu mallar olarak adlandırıldıkları için, bu malların ortalama tüketim miktarı çok fazla değişim göstermemesine karşılık, belirleyici olan unsurun mallara/hizmetlere ait fiyatlardaki değişme olduğu dikkat çekmektedir. Gelir ve talep esneklikleri büyük olan mallar/hizmetler açısından belirleyici olan ise gelir artışına bağlı olarak fiyatlardaki değişme ve miktar değişmesidir. Bu bağlamda 12 farklı kategoride yapılan tüketim harcamalarının tamamında hane halkları açısından belirleyici olan en önemli unsurlardan birisinin fiyat değişimleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde fiyatlar genel düzeyindeki değişmelerin hesaplanmasında kullanılan ve içerisinde muhtelif mal ve hizmetlerin bulunduğu 12 farklı harcama kaleminin ağırlığı esas alınarak bir endeks oluşturulmaktadır. Fiyat değişimini elde etmek için yapılan bu hesaplamada harcama kalemlerindeki yıllık tek bir ağırlık kullanılmasına karşılık gelirlerine, talep ve gelir esnekliklerine bağlı olarak hane halklarının yaptıkları harcamalara ait ağırlıklar birbirinden farklı olmaktadır. Her kategoride hane halklarının tek hesaplanan bu fiyat değişmelerine bağlı olarak, yaptıkları harcamaların da değişim gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Bu durumda bu farklı grupların fiyatlardaki bu değişmeye bağlı olarak hissedecekleri fiyat değişimi de (enflasyon) farklı olacaktır.

Bu çalışmada, beş farklı %20’lik hane halkı grubunun yapmış olduğu tüketim harcamalarına bağlı olarak karşı karşıya kaldıkları enflasyon oranları ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bu hesaplama ile gelire bağlı olarak nitelendirilen fakir, orta ve zengin ayrımının ne derecede enflasyona maruz kaldığı ve yapılan bu hesaplamasının ne derece o kesimlerin enflasyon oranını yansıttığı ortaya konulmuştur. Bu çalışmada, 2010-2022 yılları arasındaki hane halklarına ait tüketim harcama ağırlıkları ve harcama kalemlerinin fiyat düzeyi bakımından değişimi esas alınmıştır. Fakat COVID dönemine ait (2020-2021) hane halkları tüketim harcama ağırlıklarının Türkiye İstatistik Kurumu tarafından paylaşılmamasından dolayı söz konusu bu yıllarda, ortalama tüketim ağırlıkları esas alınarak hesaplamaya dahil edilmiştir.

Çalışmada beş ayrı %20’lik gelir gruplarına göre tüketim harcamaları ele alınmış, 2010-2022 dönemi buna göre yorumlanmış ve genel değerlendirme yapılmıştır.

1. İLK (BİRİNCİ) %20’LİK GRUP

Nüfusun beş eşit parçaya bölünmesi sonrasında ortaya çıkan %20’lik grupların ilk kısmı ülke GSYH’nin oransal olarak en az kısmını alması sebebiyle, toplumun en fakir kesimini oluşturmaktadır. Bu kesimdeki hane halklarının gelirlerinin nicel olarak düşük olması sebebiyle, yaptıkları harcamalarda nicel olarak küçük değerde kalmaktadır. Ayrıca bu kesimin yapmış olduğu harcamalar içerisinde en önemli kalemi gıda, konut ve ulaştırma harcamaları oluşturmaktadır. Toplam yaptıkları harcama içerisinde bu üç kalemin payı

ortalama olarak %75 civarında gerçekleşmektedir. Yani bu grup, elde ettikleri her 100 liranın yaklaşık olarak 75 lirasını gıda, barınma ve ulaşım gibi temel ihtiyaçlara ayırmaktadır. Özellikle gıda ve barınma gibi ihtiyaç hiyerarşisinde en temel olan iki kaleme yapılan harcama toplam harcamanın ortalama %70’ini oluşturmaktadır. Harcama sepeti içerisinde toplamda 12 kalem olması sebebiyle geri kalan dokuz kaleme (eğitim, sağlık, iletişim vb.) ise ortalama olarak 25 lira ayırmaktadır.

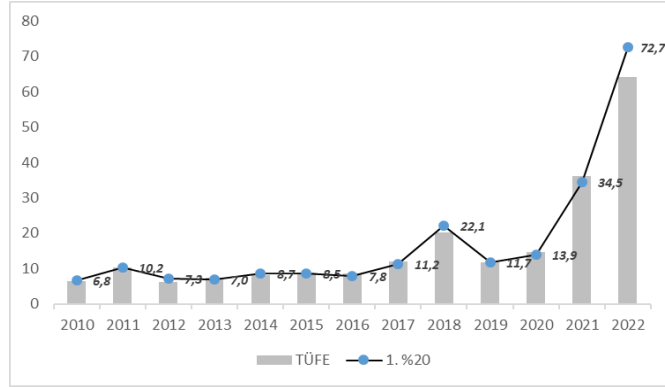
Tablo 1: İlk (Birinci) %20’lik Grubun Temel Harcama Bileşenlerinin Payı (%)

Yıllar	Gıda ve alkolsüz içecekler	Konut ve kira	Ulaştırma
2010	32,5	36,9	5,5
2011	31,7	36,6	6,2
2012	31,3	38,8	5,7
2013	30,4	37,4	6,1
2014	30,1	38,8	5,5
2015	31,7	39,1	5,3
2016	30,9	38,4	5,6
2017	30,7	39,2	5,5
2018	30,9	37,8	5,2
2019	33,4	37,5	5,0
2022	39,2	35,5	4,7
Ortalama (2010-2022)	32,1	37,8	5,5

Kaynak: TÜİK

Toplumun gelir bakımından en az payını alan ilk %20’lik grup içerisinde temel harcama kalemlerinin payının yüksek olmasından dolayı bu kalemlerin talep esnekliklerinin düşük ve zorunlu mal/hizmet olması, fiyat artışları dolayısıyla bu kesimin harcama paylarını artırmıştır. Bu kesime ait harcama payları ile elde edilen fiyat artış hızları Şekil 1’de verilmiştir. Buna göre özellikle gıda ve barınma gibi temel ihtiyaçların fiyatlarındaki artış, bu kesim açısından daha fazla harcama yapmaya sebep olmuştur. Gıda, barınma ve ulaşım fiyatlarındaki bu artışlar, harcama sepeti içerisindeki paylarının büyük olması sebebiyle bu kesim açısından fiyatlar genel seviyesinin ortalamadan daha fazla artış göstermesine neden olmuştur. Örneğin, 2022 yılında Tüketici Fiyat Endeksi değerinden elde edilen enflasyon değeri yıllık %64 civarında olmasına karşılık, bu kesime ait enflasyon değerini ise yaklaşık olarak %73 seviyelerine çıkarmıştır. Bu durumda 2022 yılı için en fakir kesim, hesaplanan enflasyon rakamına göre yaklaşık olarak %9-10 civarında bir kayıp yaşamıştır. Bir benzer durumun 2018 yılında da gerçekleştiği görülmektedir. 2018 yılında enflasyon rakamı %20’ler civarında iken bu kesime ait enflasyon rakamının yaklaşık olarak %22 olduğu

hesaplanmıştır. Bu iki yılın ortak özelliği; döviz kuruna bağlı olarak ulusal paranın değer kaybetmesi ve döviz kurunun fiyatlar üzerindeki geçişkenliğinin hızlı olmasıdır.

Şekil 1: TÜFE ve İlk %20’lik Gruba Ait Enflasyon Rakamları (%)

Kaynak: TÜİK verileri yardımı ile yazar tarafından hesaplanmıştır.

2. İKİNCİ %20’LİK GRUP

%20’lik gelir gruplarına göre ikinci sırada yer alan hane halklarının yapmış olduğu temel tüketim harcamalarına bakıldığında, toplam gelir içerisindeki payın yaklaşık olarak %70’lere yakın bir oranda olduğu görülmektedir. Özellikle bu kesim için toplam harcama içerisinde gıda harcaması %28, konut harcaması %33 ve ulaştırma harcaması ise ortalama olarak %8 civarındadır.

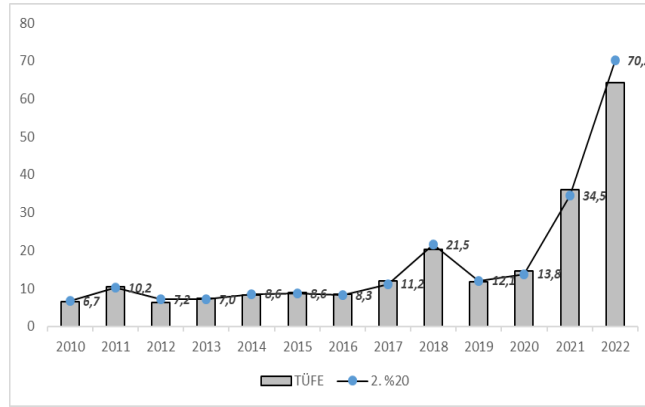
Tablo 2: İkinci %20’lik Grubun Temel Harcama Bileşenleri Payı (%)

Yıllar	Gıda ve alkolsüz içecekler	Konut ve kira	Ulaştırma
2010	27,9	34,6	7,2
2011	27,4	33,1	8,0
2012	26,8	34,5	8,3
2013	26,9	32,6	8,4
2014	27,4	32,5	8,1
2015	27,8	33,4	8,2
2016	27,5	33,2	7,7
2017	26,5	33,3	8,0
2018	27,9	32,5	7,8
2019	28,6	32,9	7,7
2022	34,3	30,5	7,7

Ortalama (2010-2022)	28,1	33,0	7,9
---------------------------------	------	------	-----

Kaynak: TÜİK

Bu gelir grubuna bakıldığında, nicel olarak ortalama gelir seviyelerinin ilk gelir grubuna göre daha fazla olması sebebiyle temel ihtiyaçlara ait mal/hizmetlere oransal olarak daha az pay ayırdıkları görülmektedir. Özellikle gıda, barınma ve ulaşım gibi temel ihtiyaçlara ait mal/hizmetlerin fiyatlarındaki değişim, bu kesime ait enflasyon rakamını ilk kesime göre daha az artırmaktadır. Genellikle TÜFE rakamları ile eş değer bir seyir izleyen bu kesimin enflasyon rakamında, 2022 yılına gelindiğinde gerçekleşen enflasyon rakamına göre %6 civarında bir fazlalık olduğu hesaplanmıştır.

Şekil 2: TÜFE ve İkinci %20’lik Gruba Ait Enflasyon Rakamları (%)

Kaynak: TÜİK verileri yardımı ile yazar tarafından hesaplanmıştır.

3. ÜÇÜNCÜ %20’LİK GRUP

Gelirden aldıkları payın artması sonucu, temel ihtiyaç harcamaları da oransal olarak azalmakta, bunun yerine eğitim, iletişim, sağlık, kültür, eğlence gibi harcamalar ise artış göstermektedir. Üçüncü %20’lik dilimde yer alan hane halklarına ait gıda, barınma ve ulaşım harcamalarının toplam harcama içerisindeki payı ortalama olarak %65 civarında yer almaktadır. Özellikle gıda ve barınma harcamaları ilk %20’lik kesime bakıldığında daha az olduğu görülmektedir. Bunun sebebi, zorunlu mal/hizmetlerde esnekliğe bağlı olarak gelir artışına bağlı olarak harcamaların aynı oranda artış göstermemesidir. Bu kesime ait hane halklarının genellikle evlerinin kendilerine ait olması sebebiyle konut harcamaları daha az yer kaplamakta, fakat araba sahibi olmaları nedeni ile ulaştırma harcamaları daha fazla yer teşkil etmektedir.

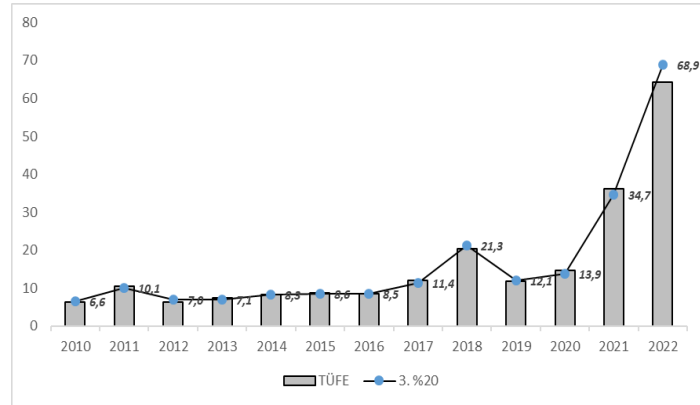
Tablo 3: Üçüncü %20’lik Grubun Temel Harcama Bileşenleri Payı (%)

Yıllar	Gıda ve alkolsüz içecekler	Konut ve kira	Ulaştırma
2010	26,4	30,9	9,0
2011	24,8	30,5	10,1

2012	24,1	30,9	10,1
2013	24,8	29,1	10,6
2014	23,9	29,2	10,5
2015	25,1	30,1	10,2
2016	24,2	29,8	9,9
2017	24,9	30,0	9,9
2018	25,6	29,0	10,0
2019	25,5	29,0	9,6
2022	30,3	28,3	9,5
Ortalama (2010-2022)	25,4	29,7	9,9

Kaynak: TÜİK

Üçüncü %20’lik gelir grubuna ait harcama paylarından yola çıkarak hesaplanan fiyat artışlarının genellikle enflasyona paralel bir seyir izlediği görülmektedir. Diğer kesimlerde olduğu gibi özellikle gıda, barınma ve ulaşımın çok yer kapladığı harcama içerisinde son yıllarda bu harcama grubuna ait maddelerin fiyatlarındaki artış, 2022 yılında da bu grubun enflasyon rakamını farklılaştırmıştır. 2022 yılındaki TÜFE ile bu gruba ait enflasyon arasındaki fark, yaklaşık olarak %5 civarında gerçekleşmiştir.

Şekil 3: TÜFE ve Üçüncü %20’lik Gruba Ait Enflasyon Rakamları (%)

Kaynak: TÜİK verileri yardımı ile yazar tarafından hesaplanmıştır.

4. DÖRDÜNCÜ %20’LİK GRUP

Nüfusun dördüncü %20’lik grubuna ait yapılan harcamalar içerisinde, gıda harcamasının payında azalma meydana gelirken, ulaştırma harcamasında bir artış meydana gelmektedir. Temel harcama kalemlerinden olan gıda, konut ve ulaştırma harcamalarının toplam harcama içerisindeki payı ortalama olarak %61 civarında olmaktadır. Bu kesimdeki hane halklarının harcamaları gıda, konut ve enerji fiyatlarındaki artışa bağlı olarak

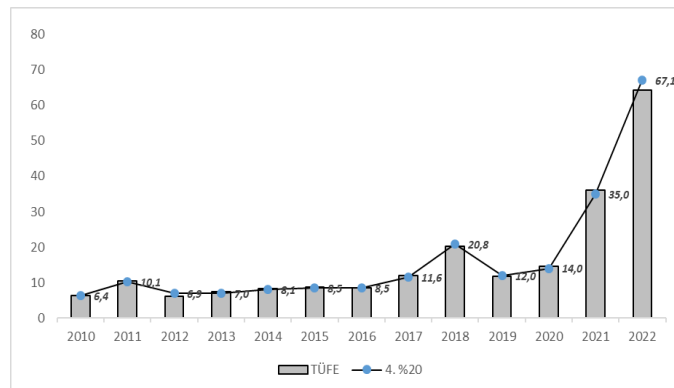
artmaktadır. Ayrıca bu kesimin harcama kalemlerinin her birine ayrılan paylar aşağı yukarı enflasyon sepeti içerisindeki paylara eş değerdir.

Tablo 4: Dördüncü %20'lik Grubun Temel Harcama Bileşenleri Payı (%)

Yıllar	Gıda ve alkolsüz içecekler	Konut ve kira	Ulaştırma
2010	23,1	28,6	11,6
2011	22,4	26,9	12,7
2012	21,1	26,7	13,1
2013	21,4	26,2	13,1
2014	21,6	25,1	13,4
2015	21,9	26,7	13,2
2016	21,4	26,7	13,4
2017	22,1	25,7	13,3
2018	22,7	24,7	13,6
2019	22,2	25,5	12,2
2022	26,4	24,7	12,1
Ortalama (2010-2022)	22,4	26,1	12,9

Kaynak: TÜİK

Bu kesime ait yapılan harcamaların paylarının aşağı yukarı enflasyon sepeti ile eş değer olması sebebi ile bu kesimin enflasyonu ile TÜFE rakamları benzerlik arz etmektedir. Özellikle son dönemde pandemiye bağlı olarak dünya genelinde meydana gelen enflasyon artışına paralel olarak gıda, gayrimenkul, enerji, sağlık gibi alanlarda stratejik mal/hizmetlerin fiyatlarının artması bu kesim içinde fiyatlar düzeyinde bir artış meydana getirmiştir. 2022 yılında bu kesime ait enflasyon rakamı %67 civarında seyretmiş ve TÜFE rakamına göre yaklaşık olarak %2,5-3 arasında bir fark meydana gelmiştir.

Şekil 4: TÜFE ve Dördüncü %20’lik Gruba ait Enflasyon Rakamları (%)

Kaynak: TÜİK verileri yardımı ile yazar tarafından hesaplanmıştır.

5. SON (BEŞİNCİ) %20’LİK GRUP

Gelirden aldığı paya göre toplumun en zengin kesimini temsil eden beşinci %20’lik grup, rakamsal olarak elde ettiği gelir düzeyinin büyük olması sebebi ile harcama gruplarına yaptığı paylar ciddi derecede oransal olarak azalmakta, buna rağmen farklı harcama kalemlerinin de ön plana çıktığı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Temel harcama kalemleri olan gıda, barınma ve ulaştırma için yapılan harcamaların toplam içerisindeki payı %58’ler seviyesinde kalmaktadır. Geri kalan yaklaşık %40’lık kısım ise diğer harcama payları olarak dikkat çekmektedir. Özellikle bu kesim için en büyük harcama payı, artık temel ihtiyaç maddeleri yerine otomobil, araba ile ilgili girdiler, bakım vb. unsurların yer aldığı ulaştırma harcamalarıdır. Buna karşılık gıda ve konut harcamalarının payı 2010 yılından başlamak üzere günümüze gelinceye kadar oransal olarak azalma eğilimine girmiştir.

Tablo 5: Son %20’lik Grubun Temel Harcama Bileşenleri Payı (%)

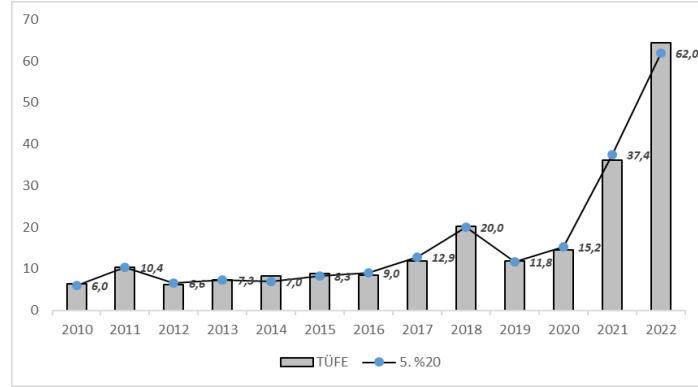
Yıllar	Gıda ve alkolsüz içecekler	Konut ve kira	Ulaştırma
2010	15,8	21,0	23,3
2011	14,6	19,7	26,7
2012	13,5	19,2	25,9
2013	13,7	18,7	26,6
2014	13,6	18,8	27,2
2015	14,0	20,4	25,3
2016	13,1	18,7	28,1
2017	13,4	17,8	29,4
2018	13,6	16,8	28,2
2019	14,3	17,1	25,2
2022	14,1	16,1	34,3
Ortalama (2010-2022)	14,0	18,6	27,3

Kaynak: TÜİK

Diğer %20’lik grupların aksine son %20’lik gruba ait harcama kalemlerindeki farklılıklar, bu kesime ait hesaplanacak olan enflasyon rakamlarında da farklılıklar oluşturmuştur. Özellikle bu kesim için gıda ve kira fiyat artışlarının aksine enerji fiyatlarındaki artışlar, enflasyonun belirlenmesinde öncülük etmiştir. Enerji fiyatlarındaki aşırı artışlar bu kesimin enflasyon rakamlarını yukarı çekerken, gıda ve kira fiyatlarının artışı ise TÜFE rakamına göre kıyaslandığında tesiri daha düşük kalmıştır. 2022 yılına

gelindiğinde bu kesimin enflasyon rakamı, gerçekleşen ve hesaplanan TÜFE rakamının yaklaşık olarak %2-2,5 civarında altında kaldığı görülmüştür.

Şekil 5: TÜFE ve Son %20’lik Gruba ait Enflasyon Rakamları (%)

Kaynak: TÜİK verileri yardımı ile yazar tarafından hesaplanmıştır.

Gelirden aldıkları paylara göre hesaplanan %20’lik beş gruba ait, yaptıkları harcama payları ile bu harcama kalemleri içerisindeki mal/hizmetlerin fiyatlarında meydana gelen değişimler ile hesaplanan endeks rakamları her bir grup için ayrı ayrı Tablo 6’da hesaplanmıştır. Bu hesaplamada elde edilen fiyat endeks değeri 2010 yılının Ocak ayı başı baz kabul edilerek 100 değerine dönüştürülmüştür. Diğer yıllar bu baz değere göre hesaplanmış ve fiyat endeksinin 2010 yılından 2022 yılı sonu ya da 2023 yılı başına kadar hangi seyre geldiği incelenmeye çalışılmıştır.

Buna göre 2010 yılından 2022 yılına gelindiğinde TÜFE rakamına göre fiyatlar ortalama olarak 6,6 kat civarında bir artış göstermiştir. TÜFE rakamının altında kalıp yaklaşık 6,5 kat artış gösteren tek grup en son dediğimiz gelirden en yüksek payı alan en zengin grup olmuştur. En zengin bu grup birikimli olarak bakıldığında 2010 yılından günümüze kadar TÜFE sepeti fiyat değişmesine göre ortaya konulan artışın altında kalmıştır. Diğer %20’lik dört grupta ise 2010-2022 yılları arasındaki fiyat endeksine bağlı artışlar TÜFE’nin üzerine çıkmış ve bu gruptaki hane halklarının reel alım güçlerini azaltıcı bir rol oynamıştır.

TÜFE ile arasındaki olumsuz farkın en çok olduğu grup ilk %20 olarak ifade edilen toplumun gelirden en az pay aldığı en fakir grup olmuştur. Özellikle COVID-19 pandemi sonrası gıda, barınma ve ulaşım gibi temel ihtiyaçların fiyatlarındaki hızlı artış bu grubun karşı karşıya kaldığı enflasyon rakamını yukarı çekmiştir (Alagöz ve Akar, 2021: 58). 2010-2022 arasında TÜFE 6,6 kat artmasına karşılık en fakir kesim olarak ifade edilen grupta ise bu oran 6,9 kat olarak hesaplanmıştır. Özellikle 2022 yılı içerisinde TÜFE rakamının yaklaşık olarak %64’ler seviyesinde olmasına karşılık ilk %20’lik kesim için bu oran %72’leri geçmiş bulunmaktadır.

Toplumda gelir bakımından fakirden zengine doğru oluşan sistematiğe göre bakıldığında, TÜFE sepetine göre hesaplanan enflasyon rakamlarının en fakir kesimi daha çok etkilediği, sırası ile bu etkinin zenginleştikçe azaldığı görülmektedir. Özellikle en fakir kesim için gıda ve kira gibi temel ihtiyaçların fiyatlarının artması enflasyona sebep olurken en zengin kesim için ulaşım harcamalarının fiyatlarının artması enflasyona sebep olmaktadır. Akar ve Erdoğan’ın (2022) yapmış olduğu çalışmada, en fakir kesim ile en zengin kesim arasındaki enflasyon farkının fakir kesim aleyhine değiştiği ortaya konmuştur. Bu durumun özellikle fakir kesime ait reel alım gücünün azalacağı sonucu doğurması sebebi ile gelir dağılımını bozucu etki yaratacağı da ifade edilmiştir (Akar ve Erdoğan, 2022: 289).

Tablo 6: TÜFE ve %20’lik Gruplara Ait Fiyat Endeks Gelişimi

Yıllar	Birinci %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	Beşinci %20	TÜFE
2010	100	100	100	100	100	100
2011	106,8	106,7	106,6	106,4	106,0	106,4
2012	117,7	117,6	117,4	117,2	117,0	117,5
2013	126,3	126,0	125,6	125,3	124,8	124,7
2014	135,1	134,8	134,5	134,1	133,9	134,0
2015	146,9	146,4	145,7	144,9	143,2	145,0
2016	159,4	158,9	158,2	157,3	155,2	157,7
2017	171,9	172,1	171,6	170,7	169,2	171,1
2018	191,2	191,3	191,1	190,5	191,0	191,5
2019	233,4	232,5	231,8	230,2	229,2	230,4
2020	260,8	260,5	259,9	257,9	256,2	257,6
2021*	297,1	296,5	295,9	294,1	295,3	295,2
2022*	399,6	398,9	398,4	396,9	405,8	401,7
2023	690,2	679,1	672,8	663,2	657,5	660,0

Kaynak: TÜİK verileri yardımı ile yazar tarafından hesaplanmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gıda, giyecek, konut, ulaşım, eğitim, sağlık vb. şekilde hane halklarının yapmış olduğu harcama kalemleri ülkelerin fiyat düzeylerindeki değişimleri hesaplamak ve uluslararası karşılaştırma yapılabilmesi için gerekli olan bir tüketim harcama kodu olmaktadır. Harcamaların bu şekilde on iki alt başlıkta sınıflandırılması, gelire bağlı olarak hane halklarının da bu kalemlere yapmış oldukları harcamaya bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bu bağlamda, gelire bağlı olarak toplumda en fakirden en zengine doğru temelde beş ayrı kategoride gelir dağılımı analizi yapılmaktadır. Her biri nüfusun %20’sine tekabül eden bu beş grubun elde ettiği gelire bağlı olarak alt kategoriler itibarıyla yaptıkları harcama oranları birbirinden farklı olmaktadır. Bu sınıflama kodu kullanılarak her bir harcama kalemine ait fiyat düzeylerindeki değişimler esas alınmakta ve ülkelerin fiyat düzeyindeki gelişmeleri gösteren Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) rakamı hesaplanmaktadır. Toplum oluşturulan beş ayrı grubun harcama paylarının birbirinden farklı olması sebebi ile bu gruplara ait fiyat düzeylerindeki rakamlar da birbirinden farklı olmaktadır. Bu durum, ülkedeki fakir, orta ve zengin kesim açısından hesaplanan enflasyonun da farklı yansımaya sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak, gelire bağlı oluşturulan her bir hane halklarının yapmış oldukları harcama paylarına göre karşı karşıya kaldıkları enflasyon değerlerinin de hesaplanmasını önemli hale getirmektedir.

Çalışmada, 2010-2022 yılları arasında her bir gruba ait yapmış oldukları harcama kalemleri payı ve fiyat düzeyindeki artışlar dikkate alınarak farklı kesimler açısından maruz kaldıkları enflasyon rakamları hesaplanmıştır. Özellikle fakir ve orta kesim açısından önem arz eden hiyerarşik bakımdan temel ihtiyaçlar olan ve talep esnekliği düşük olan harcama kalemlerinin ağırlığının fazla olması dikkat çekmektedir. Özellikle son dönemde bu harcama gruplarının fiyatlarındaki artışlar, bu kesim için enflasyon oranlarının da fazla artmasına yol açmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda gelir dağılımına göre sıralama ilk, ikinci, üçüncü, dördüncü ve son %20’lik gruplara ait enflasyon rakamlarının ortalama olarak TÜFE rakamına bağlı olarak daha fazla arttığı ortaya çıkmıştır. 2010 yılından 2022 yılına gelindiğinde %20’lik gruplara bakıldığında, toplam fiyat endeksleri ilk dört grup için enflasyon rakamına göre daha fazla fakat en zengin kesim için ise enflasyon artışından daha az olduğu görülmektedir. Bu hesaplamalar sonucunda toplumun orta ve fakir kesiminin reel anlamda alım gücünün hesaplanan enflasyon rakamı ile azaldığı ortaya çıkmaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazar 1’in makaleye katkısı %50, yazar 2’nin makaleye katkısı %50’dir.

Çıkar Beyanı

Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akar, T. & Erdoğan, S. (2022). Türkiye’de En Yoksul ve En Zengin Kesim Açısından Enflasyon Hesabına Yönelik Bir Değerlendirme (2003-2021). *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 314-326.
- Akar, T. & Erdoğan, S. (2022). Gelir Dağılımında En Alt ve En Üst %20’lik Grubun Genel Değerlendirmesi, (Editörler: Sinem Yapar Saçık ve Gökhan Akar), *Dünya ve Türkiye Ekseninde Sosyal, Ekonomik ve Politik Gelişmeler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akyıldız, F. (2017). *Göstergeler Ne Anlatır? Türkiye İçin İktisadi Göstergeler Rehberi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Alagöz, M. & Akar, T. (2021). Covid-19 Pandemisinin Gelir Dağılımı Üzerine Etkisi. (Editör: Mustafa Gerçekler), *Covid-19 Pandemisinin Makroekonomik Yansımaları*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Özatyay, F. (2011). *Parasal İktisat Kuram ve Politika*. Ankara: Efil Yayınevi.
- TÜİK, (2022). Hane Halkı Tüketim Harcaması. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Tuketim-Harcamasi-2022-49690>
- TÜİK, (2023). Tüketici Fiyat Endeksi. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Haziran-2023-49658>